

Eesti Rahva Muuseum 2021

Eesti Rahva Muuseum: 2021	3
Majandustegevus: 2021	6
Teadusosakond: 2021	7
Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2021	10
Hariduskeskus: 2021	11
Kogude osakond: 2021	13
Esemekogud	16
Arhiiv	17
Raamatukogu	18
Fotokogu	19
Audiovisuaalne kogu	21
Konserveerimisosakond: 2021	22
Näitused: 2021	24
Väljaanded: 2021	29
Programm: 2021	32
Heimtali muuseum: 2021	36
Müük: 2021	37
ERMi Sõprade Selts: 2021	38

Tekstid: ERM 2021, Agnes Aljas, Sirle Puusepp; majandustegevus, Rein Kinkar; teadusosakond, Agnes Aljas; rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus, Ellen Värvi; hariduskeskus, Kaari Siemer; kogude osakond, Riina Reinvelt; arhiiv, Tiina Tael; raamatukogu, Karin Kiisk; fotokogu, Kairi Kaelep; audiovisuaalne kogu, Gerd Raassalu; conserveerimisosakond, Eve Keedus; näitused, Kristjan Raba; väljaanded, Agnes Aljas; kultuuriprogramm, Maarika Pokinen, Saale Randaru, Kadi Haamer; Heimtali muuseum, Tuuli Tubin McGinley; müük, Kaisa Lomp; ERMi Sõprade Selts, Sirje Madison
Makett: Roosmari Kurvits
Küljendus ja keeleteoitus: Tuuli Kaalep

Esikaanel: ERMi muinasjutunäituse „Elas kord...“ külastajaid tervitas fuajees karu.
Foto Arp Karm, ERM Fk

Eesti Rahva Muuseum: 2021

2021 oli Eesti Rahva Muuseumile tegus aasta tervisekriisist ja COVID-19 piirangutest hoolimata. Muuseum oli avatud 212 päeva ja seda külastas ligi 100 000 inimest. COVIDi tõttu oli muuseum külastajatele suletud 3. märtsist 5. maini ning juba 2020. aastast oli muuseum avatud vaid kolmapäevast pühapäevani. Samuti oli jätkuvalt suletud B-sissepääs ja sealne kohvik.

Avati mitmeid uusi näitusi, toimus hulgaliselt sündmusi, konverentse ja seminare, alguse said uued teadusprojektid ning muuseumi kogud ja hooned olid hästi hoitud.

2021. aastal vahetus ERMi juht, kuna direktor Alar Karis valiti augustis Eesti Vabariigi presidendiks. 13. detsembril 2021 alustas ERMi direktorina Kertu Saks.

Näituste programmis oli kõige olulisemal kohal muinasjutunäitus „Elas kord...“. Galeriis toetas VII soome-ugri rahvaste maailmakongressi toimumist näitus vanimate soomeugrilaste juurde toimunud välitööde fotodest „Rahvas – see tähendab inimesi“. 2021. aasta lõpus avati galeriis ülevaatenäitus Miljard Kilgi loomingust. Eesti püsinäitust „Kohtumised“ sai veebruarist kuni aasta lõpuni tasuta külastada. Muuseumikülastused muutusid sellega seoses tihedamaks ja lühemaks ning muuseumi tuli mitmekesisem publik.

Vaatamata koroonapiirangutele tõi kultuuriprogramm ERMi üle 300 ürituse. Hariduskeskus sai taas kevadel veebitunde ja veebituure pakkuda.

2021. a kinnitati ERMi teadus- ja arendustegevuse strateegia 2021–2025, mis seab keskseks teadustöö rahvusvahelise taseme ja väljundite mitmekesisuse, teaduskommunikatsiooni ja ERMi panuse suurendamise sotsiaalsesse ja majanduslikku innovatsiooni. Teadustegevuses lisandusid kaks uut museoloogia valdkonna uuringut, mis keskendusid muuseumide ja kultuuriasutuste ühiskondlikule mõjule.

Jätkus ERMi kogude korrastamine ja täiendamine, digiteerimist toetasid mitmed projektid. Riina Reinvelt pälvis 2020. aasta muuseumikogu arendaja tiitli projektiga „Eesti pärand välismaal: kogumine ja kätesaadavaks tegemine ERMis“. 2021. aastal korrastati ja konserveeriti ERMis 10 300 museaali. Muuseumide aastaauhinna nominatsiooni konserveerimistöö kategoorias tõi Tartu Linnamuuseumi tellimustööna valminud Münnichi sarkofaagi konserveerimine konservatoritele Karl-Erik Hiiemaale ja Egle Mikkole. Lisaks osaleti Narva-Jõesuu ikoonide päästetalgutel.

Kuigi rahvusvaheline suhtlus oli piiratud, pälvisid ERMi näitused rahvusvahelist tähelepanu. Detsembris 2021 sõlmiti muinasjutunäituse „Elas kord...“ rendileping Tampere muuseumiga Vapriikki, Soomes, kus avatakse näitus 2023. aasta kevadel. Tegemist on Eesti muuseumimaastiku seni suurima mahuga näituse rendilepinguga.

31.12.2021 oli ERMis 140 töö- lepinguga töötajat (neist 12 oli lapsehoolduspuhkusel)

Osakond	Töötajate arv*
Avalike ja välissuhete teenistus	4
Digikeskus	9
Direktor	1
Finantsteenistus	3
Haldusteenistus	7
Hariduskeskus	8
Heimtali muuseum	3
Kogude osakond	18
Konserveerimisosakond	15
Koostöövõrgustike koordinaator	1
Müügi- ja teenindusosakond	51
Personaliteenus	1
Juhiabi	1
Teadusosakond	18

* Töötajate arv tabelis on koos lapsehoolduspuhkusel viibijatega.

Eesti Rahva Muuseum: 2021

Veebruaris toimusid ERMi uue arengukava arutelud. Foto Anu Ansu, ERM Fk

ERMi 112. aastapäeval anti Art Leetele üle Oskar Kallase stipendium. Foto Arp Karm, ERM Fk

Majandustegevus: 2021

2021. aastal oli ERMil kultuuriministri käskkirjaga kinnitatud eelarve ning 2020. aasta kasutamata jääkidega kokku kasutada 4 923 000 eurot. Seejuures tegevuskuludeks 2 609 000 eurot ning investeringuteks 79 000 eurot. Üüriks ja üüriteenusteks Riigi Kinnisvara ASile eraldati 2 235 000 eurot.

Riigisisesed siirded moodustasid kokku 989 000 eurot, sh Kultuuriministeeriumi kriisiabi muuseumidele summas 922 000 eurot ning teaduse baasfinantseerimine 56 000 eurot.

Riigi eraldatud summadele lisandusid toetused kogusummas 3 794 000 eurot, millest enamuse moodustasid Eesti Kultuurkapitali toetus ERMi uue hoone ehituse katteks 3 404 000 eurot ja museaalide digiteerimisprojekti toetus 320 000 eurot.

Majandustegevusest saadud tulust (kokku 1 334 000 eurot) teeniti põhitegevusega (näitustegevus, haridusprogrammid ja kultuurisündmuste korraldamine) 479 000 eurot, toitlustamise ja muuseumipoe käibed olid vastavalt 414 000 eurot ning 145 000 eurot, rendi- ja muu tulu 296 000 eurot. Lisandus 2020. aasta omatulu ülekantud jääk 149 000 eurot.

Investeeringutest (kokku 471 000 eurot) suurimad olid üldhelindussüsteem (119 000 eurot), maatriks-LED-ekraan (91 000 eurot), mõisa viinaköögi arendus (65 000 eurot) ja mõisa väravahoone renoveerimine (59 000 eurot).

ERM 2021	tuh. eurot
Kasutada olevad rahalised vahendid	11 219
Riigieelarve, riigisisesed siirded	5 912
Kultuurkapital	3 432
Euroopa Liidu toetused	345
Muud toetused	17
Majandustegevusest	1 483
Muu müük	309
Tegevuskulud	9 958
Tööjõukulud	2 642
Majandamiskulud	7 316
Muud kulud	1 111
Põhivara amortisatsioon	1 111
Investeeringud	471

Projektid

ERMi teadustegevus keskendus eesti ja soome-ugri etnoloogia, teadusajaloo ning museoloogia valdkonna uuringutele. ERM juhib ühte teadusprojekti, osaleb kahes Eesti ja kolmes rahvusvahelises koostööprojekti (kultuuripärand ja museoloogia, etnoloogia ja soome-ugri rahvaste uuringud). Aasta jooksul toimus kaks konverentsi, kus käsitleti soome-ugri ja museoloogia teemasid ning mitmeid seminare ühiskonnas aktuaalsete teemade analüüsiks. Eesti etnoloogia uurimiserühma prioriteetsed uurimisteemad olid seotud toidukultuuri, rahvariiete ja nõukogude aja argikultuuri ning kaasaegsete päranditõlgendustega. Teadusajaloo uurimiserühma keskmes oli eesti ja soome-ugri etnoloogia ajaloo teemade analüüs. Museoloogia uurimissuuna tegevused olid seotud digitaalkultuuri, andmete ning kultuuri ja muuseumide mõju analüüsiga.

ERMi teadustöötajad pidasid ettekandeid ligi 25 teaduskonverentsil, ilmus 4 teaduspublikatsiooni, 30 teadusartiklit ja üle 30 populaarteadusliku artikli (teemadeks museoloogia, rahvakultuur, toidukultuur, ööelu, soome-ugri ja teadusajalugu). Peeti populaarteaduslikke ettekandeid (ligi 20) ja esineti meedias (enam kui 35 korral), täiendati muuseumikogusid nüüdisaja argielu (sh COVID-19) ja nõukogude perioodi materjalidega, osaleti ekspordina programmi nõukogudes ja komisjonides, juhendati uurimistöid, peeti üle 40 loengu ERMis ja ülikoolides ning korraldati museoloogia täiendõpet.

Koostati ERMi teadus- ja arendustegevuse strateegia 2021–2025, mis seab keskseks teadustöö rahvusvahelise taseme ja väljundite mitmekesisuse, teaduskommunikatsiooni suurendamise ja ERMi panuse sotsiaalsesse ja majanduslikku innovatsiooni.

Töörühmad

Eesti etnoloogia töörühm

Avaldati kokkuvõtvaid artikleid 2020. aastal lõppenud toidukultuuri projektist. Osaleti rahvusvahelistel konverentsidel ettekanne- tege toidukultuuri, vaimse kultuuripärandi tõlgenduste, uusvaimuse ja venekeelse kogukonna argielu uurimise teemadel. Töörühma liikmed tegid täiendavaid rakendus- uuringuid seoses 2023. a avatava näituse „Õige keha, vale keha?“ ettevalmistamisega, osaledes töögruppides „Toit ja tervis“, „Ilu ja sündsus“, „Elukaar“, „Rahvuslik keha“, „Kannatus“ ning „Tehnoloogiline ja fantaasiakeha“. Alustati näitusega kaasneva interdistsiplinaarse artiklikogumiku koostamist.

Teadusajaloo (sh soome-ugri) töörühm

Jätkusid projekti „Soome-ugri dialoogid: Nõukogude Eesti etnoloogid hõimurahvaid uurimas (1944–1991)“ tegevused, mis COVID-19 tingimustes ei võimaldanud jätkata planeeritud mahus välitöid ja uurimistegevust Venemaal. Projekti raames valmisid teaduspublikatsioonid (sh ERMi aastaraamat 63) ja populaarteaduslikud artiklid, toimus materjalide kogumine, ilmus eesti-udmurdi välitöömaterjalide allikapublikatsioon ning korraldati rahvusvaheline konverents koostöös Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga „Soome-ugri dialoogid. Kogud ja kogumine“.

Museoloogia ja loomeuuringute töörühm

Museoloogia uurimissuuna eesmärgiks on vastata akadeemilise uurimistööga muuseumide ja kultuuripärandi valdkondades toimivatele muutustele. Töörühm on seotud kahe rahvusvahelise projektiga, ilmusid kõrgetasemelised teaduspublikatsioonid ning osaleti rahvusvahelistel konverentsidel. Projekti „Me-Mind“ käigus koostati ülevaade kultuuriasutuste vajaduste ja ootuste kohta mõju hindamisel ja raport „Data and Impact. Guidelines on how data helps to understand the impact of the CCIs“. Koostati ERMi meediaklassi kontseptsioon ja juhendati Tartu Ülikooli arvutiteaduste instituudi ettevõtuluslabori Sandbox digiteenuste loengukursust.

Projektid

ERMi juhitavad teadusprojektid

- Hõimurahvaste programmi grant nr 843 „Soome-ugri dialoogid: Nõukogude Eesti etnoloogid hõimurahvaid uurimas (1944–1991)“, 2019–2020. Uurimisgrupp: Svetlana Karm, Indrek Jääts, Marleen Metslaid, Piret Koosa, Maido Selgmäe, Arp Karm

Osalus teistes teadusprojektides (Eesti)

- PRG670 „Mõistetamatus mõtestamine rahvausundis: folkloristlikud vaated määramatusele“, 2020–2024. Projektijuht Ülo Valk, Tartu Ülikool. Täitja Tenno Teidearu
- ETF rühmagrant PRG1097 „MNEMUS – Mäletamise paljusus Balti ajaloomuuseumides: praktikad ja väljakutsed“, 2021–2025. Vastutav täitja Ene Kõresaar, Tartu Ülikool. Täitja Terje Anepaio

Osalus rahvusvahelistes koostööprojektides

- MOI! Museums of Impact (projektijuht Soome Muuseumiamet, rahastaja Loov Euroopa), 2020–2022. Uurimisgrupp: Agnes Aljas, Pille Runnel
- Me-Mind. Museum Events – Measuring Impact on local Environment with Data analytics (projektijuht Fondazione Sistema Toscana, rahastaja: Loov Euroopa), 2020–2022. Uurimisgrupp: Agnes Aljas, Pille Runnel
- COST võrgustik Euroopa Loomeuuringute Foorum (EFAP) (CA18136). Tegevus jätkus WP 1 tööühma koosolekute, veebiseminaride ja suvekooliga digikeskkonnas (publikatsioonide ettevalmistus). Tööühm: Pille Runnel

ERMi konverentsid

- 21.–22.04 Noorte etnoloogide ja folkloristide konverents „Noorte hääled“. Korraldaja Liisi Jääts
- 12.05 ERMi aastakonverents „RELEVANCE“ (lükkus edasi). Korraldajad Agnes Aljas, Pille Runnel
- 2.06 Seminar „Jumala viha ja juudasitt. Teemapäev nakkushaigustest“. Korraldaja Liisi Jääts
- 22.09 Teadlaste öö seminar „Rahvatarkusest viirusetörjeni: võimas ternespiim“. Korraldaja Anu Kannike
- 12.11 Kirjasaatjatest ühisloomeni. ERMi Kirjasaatjate Võrk 90: kaasavate kogude olevik ja tulevik. Korraldaja Anu Kannike
- 19.11 Konverents „Soome-ugri dialoogid. Kogud ja kogumine“ (koostöös Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga). Ettekandjad: Art Leete (TÜ), Piret Koosa, Svetlana Karm, Kadri Viires (EKA), Ildiko Lehtinen (Helsingi), Agnes Kerezsi (Budapest), Jelena Koltšina (Peterburi, Venemaa etnograafiamuuseum). Korraldajad Svetlana Karm, Piret Koosa

Fotonäitus „Rahvas – see tähendab inimesi“ viis fotoretkele läbi soome-ugri rahvaste vanimate fotode ERMi ja paljude teiste muuseumide kogudest. Näituse kuraator oli Indrek Jääts ja näitus oli osa teadusajaloo ja soome-ugri tööühma uurimisplaanidest. Foto Arp Karm, ERM Fk

Koostöös Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiaga toimus 19.11 konverents „Soome-ugri dialoogid. Kogud ja kogumine“. Foto Arp Karm, ERM Fk

Rahvakultuuri koolitus- ja teabekeskus: 2021

Rahvakultuuri teabekeskuse igapäevane töö on rahvakultuuri uurimine ja populariseerimine, nõustamine, juhendamine ja koolituste pakkumine. Nagu aasta varem avaldas ka 2021. aastal keskuse tegevustele mõju koroonaviirus kehtestatud piirangutega. Algselt kavas olnud 21 pärandtehnoloogiliste oskuste õpitoast toimus vaid 15:

- 7.02 Vitssõle valmistamine, Indrek Ikkonen
- 12.–13.06 Kirivöö kudumine, Piia Rand
- 12.–13.06 Niplispitsi tegemine (algajatele)
- 26.06 Valge viinamarjapitsi heegeldamine, Terje Lillmaa
- 26.–27.06 Kodarraha valmistamine, Indrek Ikkonen
- 25.07 Indigoga värvimine, Liis Luhamaa
- 2.–6.08 Väikekandle valmistamine, Roland Suits
- 7.–8.08 Kraasi, ketra, korruta, Liis Luhamaa
- 4.09 Pastelde valmistamine, Katrin Koch-Maasing
- 9.–10.10, 16.–17.10 Telgedel kudumine, Age Raudsepp
- 23.–24.10 Niplispitsi tegemine (algajatele), Külli Valk
- 23.10 Seto värvilise pitsi tegemine, Terje Lillmaa
- 30.10 Vatist kuuseehete tegemine, Terje Kiho
- 13.–14.11 Raamatute parandamine ja köitmine, Eve Kasearu ja Silli Peedosk
- 14.11 Puidu kirjamine, Meelis Kihulane

Rahvakultuuri ja -kunsti alased loengukursused toimusid Tartu Kõrgema Kunstikooli Pallas I kursuse üliõpilastele, Haapsalu Kolledži käsitöötehnoloogia ja disaini eriala tudengitele. TÜ VKA rahvusliku tekstiili üliõpilastele. Ettekannetega rahvakultuurist ja -rõivastest esineti nii Zoomi vahendusel, ERMis kohapeal kui ka mitmetes Eesti piirkondades.

Rahvarõivakooli 2-aastase õppetöö lõpetas veebruaris 8. lend ja õppetööd alustas 9. lend.

2021. aastal ilmus ERMi väljaandena publikatsioon Hargla kihelkonna naise rahvarõivaste komplekti valmistamisest, mille koostasid Jana Hallop, Maie Kalbus, Ellen Värvi; Age Raudsepp. „Rahvarõivaste valmistamise juhend. Hargla naine“. Tartu: Eesti Rahva Muuseum.

Aasta lõpul kanti UNESCO vaimse kultuuripärandi maailmanimistusse Soomaa ühepuulootsik, milles oli oma roll ka ERMil. Nimelt valmis ERMis film „Ühepuulootsiku ehitamine ja kasutamine Soomaal / Building and use of expanded dugout boats in the Soomaa region“ (Liisi Jääts, Mairo Selgmäe), mis oli taotluse üheks osaks.

Hariduskeskus: 2021

COVID-19 viirus mõjutas hariduskeskuse tööd ka 2021. aastal. Aasta alguses oli grupikülastuste arv väike, märtsis-aprillis õpilasgruppide külastusi piirangute tõttu ei toimunudki. Sel ajal korraldasime veebituure ja tunde huvilistele nii Eestis kui ka välismaal. Aasta jooksul toimus 428 haridusprogrammi ja töötuba, milles osales 9420 inimest. Kokku korraldati 154 giidituuri.

Aasta kõige rahvarohkemad kuud olid juuni ning september, kui õpetajad registreerisid väga aktiivselt Tartu linna hangetundidele. Populaarsemad muuseumitunnid olid „Soome-ugri keeled ja meeled“ ning muinasjutunäituse „Elas kord...“ programmid. 2021. aasta oli edukas hangete osas. Jätkus Tartu linna hange „Aktiivõppeprogrammid Tartu põhikoolide ja gümnaasiumide õpilastele humanitaar- ja sotsiaalvaldkon-

nas“. Toimus 214,5 hanketundi, osales 2204 õpilast. Märtsis võitsime INSA riigihanke „Eesti kultuuriruumi tutvustamine Eestis elavatele vähelõimunud püsielanikele ja uussisserändajatele“, aasta jooksul oli kaheksal kursusel 201 osalejat.

Muuseum pakkus igal koolivaheajal mitmepäevaseid lastelaagreid. Covidi tõttu tuli ära jätta laager veebruaris, mille asemel toimus lastele veebitöötuba.

Rahvakalendri tähtpäevi tähistasime (eri)programmidega: vastlapäev, muna-loomka, mardi- ja kadripäeva veebitunnid Eesti Koolile Belgias, jõuluprogramm „Ajas eksinud jõululood“. Valmis ka soome-ugri püsinäituse lastetrükise käsikiri (Anti Lillak, Natalia Pyllu), kunstniku- ja kujundustööd (Pia Hanslep / Hanslep Design), mida toetas ka Hõimurahvaste Programm.

Koolivaheaja veebitöötuba, kus muuseumiõpetaja Anna Liisa Regensperger õpetab lastele, kuidas meisterdada hüppavat konna. Foto ERM FK

Ajarännak „1991 Teletornis“, pildil otseülekannet Tallinna ülikooli tudengitele õppeaines „Ajarännak kui õppemeetod ajaloo teemade lõimimiseks“. Foto ERM Fk

Jätkus koostöö Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Seltsiga üleriiklike ajarännakute eestvedamisel. 2021. aastal tähistasime projektiga „Ajarännak 1991“ Eesti taasiseseisvumise 30. aastapäeva, osales üle 5 000 inimese üle Eesti. Erasmus+ projekti „Digital solutions for applied heritage – exploring transnational learning opportunities“ partnerina töötame 2023. aastaks välja „Ajarännak 1991“ digilahenduse.

Koostööprojektidest tuleb kindlasti veel ära märkida ERMi, Eesti Kirjandusmuuseumi ja Hugo Treffneri Gümnaasiumi koostöös juba viiendat korda toimunud õpilaskonverents HUNTS (humanitaarainete õpilaskonverents) ning 2010. aastast toimuv iga-aastane lasteaiaõpetajate koolitusseminar (koostöös haridus- ja teadusministeeriumi ning kirjandusmuuseumiga).

12. muuseumipedagoogide suvekool „Kirjanduslik rännak läbi looduse, kultuuri ja ajaloo“ toimus 23.–24. augustil Järvamaal koostöös Tammsaare muuseumiga Vargamäel. Osales 60 muuseumiõpetajat üle Eesti.

Arvult juba 25. koolidevaheline võistujoonistamine toimus seekord virtuaalselt. Palusime veebiplatvormile <https://joonistame.erm.ee/> üles laadida joonistuse teemal „Kõige vanem asi minu kodus, mis võiks olla muuseumis“. Lisaks pildile palusime seekord lastel kirjutada juurde ka legendi, ehk joonistatud asja loo. Kokku laeti üles 1165 joonistust.

Kogude osakond: 2021

Covid tõttu oli uurijate teenindamine mingil määral jätkuvalt häiritud. Täielikult uurimissaali ja raamatukogu ei suletud, küll aga oli enamiku aastast vajalik vaksineerimistõendi või negatiivse koroonatesti esitamine ja korraga lubati uurimissaali kuni 8 uurijat. Kuna kirjeldatud ja digiteeritud museaalide hulk kasvab iga aastaga ja teist aastat jätkus suuremahuliste digikujutiste lisamine infosüsteemi, andis see järjest rohkematele uurijatele võimaluse tutvuda ERMi kogudega ilma kohale tulemata.

Uurimissaali küllastajate päevikus registreeris end 457 uurijat, kellele laenutati tutvumiseks 12 336 museaali.

Inventuurid toimusid postimuuseumi fotokogus, ümbrikute kogus, margikogus ja raamatukogus ning Heimtali muuseumi esemekogus ja arhiivkogus. Samuti lõpetati 2020. aasta lõpus alustatud kultuuriloolise kogu ja Tartumaa muuseumi esemekogu inventuur.

Lõpule jõudis esimene kultuuriministeriumi digiteerimise tegevuskava raames toimuv ja majandus- ja kommunikatsiooniministeriumi kaudu rahastatav kaheaastane esemepärandi digiteerimisprojekt ja alustati teise, samuti kaheaastase projektiga. Esimeses projektis osales koos ERMiga 15, teises aga juba 20 muuseumi. Kultuuriministeriumi juurde moodustatud digiteerimise tegevuskava projekti juhtrühma kuulub Riina Reinvelt ja esemepärandi projektijuht on Aune Anton. ERMi kogudest digiteeriti 6107 eset (klaas, portselan- ja savinõud, ahjukivid, ajalehehoidjad, lipsud, kraed, nõelapadjad, Tartumaa muuseumi kogudest rõivastus, märgid, vimplid, kilekotid, embleemid, tööriistad, anumad jne). Tänu ERMi enda aastatepikkusele tööle ja digiprojektidele on esemekogudest digiteeritud 83% ja Eesti esemekogust koguni 92%.

Samuti käivitus teine dokumendipärandi projekt, mille käigus digiteeriti 10 747 sai-

likut. Täies mahus digiti sanitaar-topograafiline arhiiv ja korrespondentide vastuste arhiivi esimesed 55 köidet, lisaks arhiivkogu ja postimuuseumi arhiivkogu dokumente.

ERM osales ka kolmandas digiteerimise projektis, mille käigus digiteeriti 10 091 filminegatiivi ja 486 klaasnegatiivi.

Tavapärase graafiku alusel jätkus uute museaalide registreerimine ja vastuvõtmine infosüsteemis. Registreeriti 24 893 ja vastu võeti 25 319 museaali, millest suurema osa moodustavad negatiivikogud. Jätkus museaalide digimine ka ERMi oma jõududega. Digiteeriti umbes 1000 eset ja 1583 Harri Duglase Tartu-teemalist negatiivi. Ettevalmistusena kogusse vastu võtmiseks digiti ligi 12 000 negatiivi (Lembit Odresea Lahemaa negatiivid Fk 3068, Karksi-Nuia fotograafi Anton Priimägi klaasnegatiivid, Haanjas elanud harrastusfotograafi Artur Alliksoo peamiselt klaasnegatiivid).

Aktiivse tempoga jätkus museaalide kirjeldamine infosüsteemis, I etapi kirjeldusi teostati 61 921. Ülekandetabelitega kanti MuSi postimuuseumi fotokogu ja ümbrikute kogu. Jätkus eelmisel aastal alanud töö failide laadimisel digihoidlasse. Vastavalt ERMi standardile nimetati ja laeti digihoidlasse 1 380 404 faili mahuga 19,52 TB.

Koos relvaekspertidega vaadati üle ERMi relvakogu ja seaduse nõuete täitmiseks deponeeriti neli relva Eesti Ajaloomuuseumi spetsiaalsesse relvahoidlasse. Ülejäänud ERMi kogudes leiduvad relvad on valmistatud enne 1870. aastat või deaktiveeritud vastavalt nõuetele ega vaja hoiustamisel eritingimusi.

Kuigi tavapäraselt jagatakse muuseumide aastaauhindu talvel, siis koroonapandemia tõttu lükkus üritus 2021. aasta suvesse. Riina Reinvelt sai 2020. aasta muuseumikogu arendaja tiitli projektiga „Eesti pärand välismaal: kogumine ja kättesaadavaks tegemine ERMis“.

Kogude osakond: 2021

Muuseum ja kogu	31.12.2021 seisuga
Eesti Rahva Muuseum	
Eesti kogu (A)	106 060
Soome-ugri kogu (B)	10 004
Muude rahvaste kogu (C)	3 158
Kultuurilooline kogu (D)	21 242
Kunstikogu (K)	1 606
Etnograafiline arhiiv (EA)	941
Topograafiline arhiiv (TA)	1 122
Sanitaar-topograafiline arhiiv (San. Top)	370
Korrespondentide vastuste arhiiv (KV)	55 738 kaastööd (1473 köidet)
Arhiivkogu (Ak)	33 fondi (7157 säilikut)
Postkaardikogu (Pk)	8 fondi (2171 säilikut)
Fotokogu (Fk)	354 009
Filmiarhiiv (F)	324
Videoarhiiv (V)	1 589
Fonoteek (Fn)	629
Etnograafiliste jooniste kogu (EJ)	23 742
Postimuuseum	
Postiajaloo kogu (PM PA)	52 558
Ümbrikute kogu (PM Ü)	13 fondi (8979 säilikut)
Markide kogu (PM M)	14 462
Esemekogu (PM E)	1 627
Templikogu (PM T)	11 835
Arhiivkogu (PM Ak)	12 fondi (3188 säilikut)
Fotokogu (PM Fk)	29 805
Raamatukogu	4 720

Kogude osakond: 2021

Heimtali Muuseum	
Esemekogu (HM E)	1 803
Fotokogu (HM Fk)	682
Arhiivkogu (HM Ak)	1 469
Tartumaa Muuseum	
Fotokogu (TM Fk)	24 247
Zooloogiline kogu (TM Z)	245
Geoloogiline kogu (TM G)	554
Arheoloogiline kogu (TM Ar)	2 790
Arhiivkogu (TM Ak)	10
Esemekogu (TM E)	5 776
Kunstikogu (TM K)	1 673
Videokogu (TM V)	2

Näiteid 2020. aasta tulmest

Rinnamärk. ERM D 244:22

Auto numbrisilt, ESTO 76. ERM A 1063:3

Pala valla lipp, mis oli kasutusel 1997–2017.
ERM D 246:76/1-2

Kogude osakond: esemekogud

Infosüsteemis kirjeldati esemekogudest üle 14 000 museaali. Suurem enamus neist esemetest pildistati samaaegselt kas digiprojekti käigus või ERMi fotograafide poolt. Nüüd on infosüsteemis kättesaadav nii eseme kujutis kui ka tema kohta käiv informatsioon.

N-ö ERMi vanad esemekogud täienesid 2021. aastal 483 esemega, millele lisandus 11 Heimtali muuseumi esemekogusse vastu võetud eset.

2017. aastal pöördus Eesti Rahva Muuseum valdade ja linnade poole, et saada oma kogudesse haldusterritoriaalse reformi tõttu aktiivsest kasutusest välja minevate omavalitsuste lippe, vappe, märke ja muid omavalitsuse sümbolikat sisaldavaid esemeid. Üleskutsule reageeris 30 valda ja muuseumi kogu täienes 100 esemega (kogud D 246 ja A 1065).

Kodutekstiile valmistav AS Teaspon lõpetas 2020. aastal tegevuse ja andis muuseumile üle rikkaliku kogu tootenäidiseid ja ettevõtte sümbolikaga esemeid. Teasponi näol oli tegemist juba 1959. aastal asutatud Eesti NSV Teatriühingu juures tegutseva tekstiiliettevõttega, mis 1992. aastal erastati ja oli täielikult Eesti kapitalil põhinev ettevõtte. Teasponi materjalid asuvad kogudes A 1064 ja D 244, lisaks mõned fotod seerias Fk 3063 ja arhiivimaterjalid Ak 19:91.

Nagu ikka, pöördus aasta jooksul muuseumi poole mitmeid eraisikuid pakkudes põnevaid esemeid. Aasta alguses võttis muuseumiga ühendust üks noormees, kes märkas püsinäitusel fotosid oma vanematest ja vanavanematest seismas Balti ketis. Selgus, et toona ise valmistatud plakatid on kenasti alles hoitud ja peagi jõudsidki need muuseumisse.

Kogusse jõudis ka üks Sovetskoje šampuse pudel, kuid sellel on rääkida märksa laiem lugu, sest tegemist on lapse sünni puhul 1965. aastal kohvikus Tallinn tühjaks joodud pudeliga. Siit näeme, kui oluline on lisainfo. Nüüd ei ole see mitte lihtsalt tühi pudel, vaid lisaks toleaegsele tootenäidisele räägib see museaal titevarvaste kastmise traditsioonist ja kohvikukultuurist.

Tasapisi hakkab kogudesse jõudma ka COVID-19 pandeemiaga seotud materjali. Lisaks sellele, et see on segi löönud meie elu, on maha jäänud ka selgeid materiaalseid märke. Esimeste esemetena võeti ERMi kogusse vastu vaksineerimist propageeriv rinnamärk „COVID-19. Vaksineeritud“ ja vaksineerimise vastasel meeleavaldusel kasutatud loosung „Lõpetage süstlavägistamine“. Järge ootavad maskid ja Tartu linnaruumis kasutatud „Hoian vahet 2 m“ hoiatussilt.

Kersti Pai valmistatud plakat Balti ketis. ERM D 244:2

Kogude osakond: arhiiv

Tavapäraselt tegeleti tulme korrastamisega ja uurijate teenindamisega. Uurimissaali külastas 457 uurijat, kellele laenutati 16 006 arhiivimaterjali.

2021. aastal sai arhiiv täiendust 316 arhiivisäiliku, 114 käsikirja, 66 postkaardi ja 2 etnograafilise kirjelduse võrra. Suur töö tehti kogude kirjeldamisega MuISi andmebaasi – arhiivist kirjeldati 9081 museaali ning postimuuseumi ümbrikukogust 8979 ümbrikku.

Dokumendipärandi „Vaba rahvas vabal maal“ projektis digiteeriti sanitaar-topograafiline arhiiv, korrespondentide vastuste arhiivi köited 1–60 ning arhiivkogu dokumendid aastani 1940 – kokku 10 747 säilikut. Digiteeritud materjal on uurijatele kättesaadav andmebaasi MuIS kaudu.

Muuseumi käsikirjakogu sai täiendust peamiselt kirjasaatjate kaastööde näol. Korraldati 63. teatmematerjali kogumise võistlus, millele laekus 111 tööd 73 autorilt.

Põhiteemadeks olid „Ööelu ja öine linnaruum nõukogude ajal“ (15 tööd) ja „Kuidas koroonaviiruse levik mõjutab sinu elu“ (38). Paljud kirjasaatjad eelistasid kirjutada vabal teemal, valides sobiva varasemate uurimisteemade hulgast või jagades eluloolisi mälestusi ja kogemusi. Peapreemiad pälvisid ööelu teemal Kalju Hook, korona teemal Mare Must ning vabateemaliste tööde hulgas hinnati kõrgemalt venekeelse autori Liidia Põllu „Keha ja kultuur. Sport, keha ja tervis“ ning „Keha möötmine“ töid. Võistlusest tehti kokkuvõtteid kirjasaatjate päeval. Sügisel tähistati ka korrespondentide võrgu 90. aastapäeva konverentsi ja väikese näitussega.

Arhiivitöötajad osalesid postimuuseumi ümbrike- ja margikogu inventuuris ning tegelesid fotokogu suuremate tulemekogude registreerimise ja kirjeldamisega.

ERMi kirjasaatjate päev 29.09.2021, tähistati ka kirjasaatjate võrgu 90. aastapäeva.
Foto Arp Karm, ERM Fk

Kogude osakond: raamatukogu

2021. aastal kasvas ERMi raamatukogu 1114 trükise võrra (neist annetused 992, ostud 61, vahetus 37, muu 24). Registreeritud lugejaid oli aasta lõpuks 467. Märtsis kehtestati taas Covid-19 pandeemia tõttu eriolukord, kuid erinevalt 2020. aastast jäi raamatukogu lugemissaal siiski külastajatele avatuks.

Suurematest töödest jõudis lõpule Ilmar Talve separaatide kogu kataloogi sisestamine (kokku 1909 trükist), sorteeritud ja kataloogitud said ka Agu Etsi ja Kaljo Põllu annetatud trükised. Toimus postimuuseumi

raamatukogu inventuur (4720 trükist). Lisaks alustati tööd Eesti etnograafia bibliograafia koostamisega, mille käigus sisestatakse kirjed Eesti artiklite andmebaasi ISE.

Lisaks tavapärasele kord kuus vahetuvale uudiskirjanduse näitusele oli tänu kolleegidele (Sirje Madisson, Reet Mark ja Kristjan Raba) lugemissaalis aasta jooksul 6 teemanäitust: „Aeg puidul ja paberil“, „Jüri Viikberg“, „Scripta manent“, „Villem Reiman 160“, „Ravimtaimetarkust ERMi kogudest“ ja „Kirjasatjate võrk 90“.

Näitus „ERMi kirjasatjad 90“ raamatukogus. Foto Sirje Madisson, ERM Fk

Kogude osakond: fotokogu

2021. aastal laekus fotokogusse 24 346 uut fotot, mille hulgas on 17 882 negatiivi, 5631 paberfotot, ülejäänud on digifotod. Aasta lõpu seisuga on pildikogu suuruseks 378 355 ühikut, millest paberfotosid 243 123, klaasnegatiive 30 630, filminegatiive 206 549, diapositiive 5186 ning ainult digitaalseid fotosid 40 466 ühikut. Selgituseks nii palju, et ühest fotost võib (aga ei pruugi) kogus olla samaaegselt nii paberfoto kui ka negatiiv ja digifail.

Mahu poolest üks suurematest vastuvõetud kolleksioonidest on Martin Maanso (1925–2013) meeleolukas fotonegatiivide kogu (ERM Fk 2903) 1960.–1990. aastate argielust, pildistatud perekondlikke tähtpäevi, argiseid toimetusi, reise, ka Puurmanni inimeste dokumendipilte, Puurmanni elektro-mehaanikatehase, Rahva Hääle kolhoosi ja kooli sündmusi. Martin Maanso oli õppinud Puurmanni algkoolis, Hugo Treffneri Gümnaasiumis, Georg Otsa Muusikakoolis, ka mõnda aega Tartu Ülikoolis. Töötas ametiühingute klubi juhatajana, tegeles orkestrite ja ansambelite juhtimisega, hobiks muusika ja fotograafia.

Üks suuremaid tulmeallikaid on ERMi kirjasaatja Lembit Odrese juba ammu üleantud negatiivikogu, mis sisaldab Lahemaa rahvusparki loomisel (1971) selle territooriumil asuvate hoonete inventeerimisel tehtud pildistusi: taluehitused, kalmistud, tarbeesemed, ka muud olustikku. Odres töötas tollal kultuurimälestiste kaitse inspeksioonis ja see oli tema tööülesandeks. Negatiivid jäid tollal tema valdusse. ERMi peaarhivaar Tiina Tael kirjutas muuseumi ajaveebis nende värvikate piltide põhjal artikli „Lahemaa läbi Lembit Odrese kaamerasilma“, lugu on leitav <https://blog.erm.ee/?p=15367>.

Jätkus ka Eesti diasporaa dokumenteerimine. 2020. aastal vastu võetud Stockholmi Eesti Päevalehe fotokogu fotodele lisandus kena kogus, ja kuna kogu on suur, jätkub

tulmet veel edaspidi. Seeria on andmebaasis nähtav viitega ERM Fk 3051.

Veel lisandusid kogusse Eestis 2007. aastal tegutsenud tööstusettevõtteid ja nende tootmist kajastavad fotod (ERM Fk 3064), mis tehti Eesti Vabariigi 90. aastapäevaks avatud näituse „Eesti uhkus. Tehtud Eestis“ ettevalmistamise käigus. Siis lisandusid veel teadmata päritoluga negatiivid (ERM Fk 3065), mis leiti fotokogu korrastamisel. Facebooki grupis „Eesti pildid“ õnnestus kindlaks teha, et pildid on tehtud endise Pöögile mõisa maadel, ehk siis praeguses Mulgi vallas. Arvatavasti on tegu ühe perekonna fotokroonikaga 1950. aastate lõpust.

Vastu võeti ka ERMi kirjasaatja Volde-mar Rumvolti lisaks juba varasemale fotokolleksioonile ja Siberi kirjavahetusele uus ports tema tütre saadetud fotosid (ERM Fk 3066). Lisaks veel Linda Petti toiduteemalisi slide ja fotosid (ERM Fk 3061), tavapäraselt fotosid ERMi näituste avamistest (ERM Fk 3062) ning kirjasaatjate kaastööde juurde kuuluvaid pilte (ERM Fk 3081). ERMi välitööfotod käsitlevad ühepuulootsiku ehk haabja valmistamist ja kasutamist Soomaa rahvusparki alal praegu ja minevikus (ERM Fk 3079). Kogu täienes ka perekond Pihlaku (ERM Fk 3069) ning mitmete teiste isikute elu kajastavate fotodega ning samuti lisandus ennesõjaaegseid Tartu vaateid ja pilte Teise maailmasõja purustustest Emajõe linna (ERM Fk 3063).

Rahvusarhiivis digimisprojekti käigus digiteeritud enam kui 10 000 foto kujutised jõudsid ERMi. Jõudsalt on kasvanud nii vabatahtlike kui ka oma töötajate abil märksõnastatud fotode hulk, ikka selleks, et hõlbustada andmebaasis otsingute tegemist.

Mehed seeni puhastamas. Foto Martin Maansoo, ERM Fk 2903:9847

Kogude osakond: audiovisuaalne kogu

2021. aastal täienes Eesti Rahva Muuseumi audiovisuaalsest kogust enim videokogu. Registreeriti 25 peamiselt muuseumi välitöödel sündinud filmi. Kogusse võeti vastu 2019. aastal Soomaal jäädvustatud haabja valmistamise etapid alates puu valimisest kuni haabja vettelaskmiseni. Salvestatu autorid olid ERMi teadur Liisi Jääts ja operaator Maido Selgmäe. 2020. aastal valmis sellest üksikasjalikult ülesvõetud materjalist ka kaks monteeritud filmi: „Ühepuulootsiku ehitus ja kasutus Soomaal“ ning „Ühest puust. Haabjategu“. Mõlemast jõudis kogusse lisaks ka ingliskeelsete subtiitritega variant.

2019. aasta märtsis käisid ERMi teadur Svetlana Karm ja Maido Selgmäe välitöödel Komimaal. Sealt toodi kaasa mitmeid intervjuusid kohalike kultuurinimestega ja ülevaade komi rahvuslikust suusafestivalist.

Videokokku lisandus ka koroonaalast materjali väljastpoolt muuseumi. Videokogus kestis Vaidu Vidili arhiivi ning filmikogus Eesti Põlevkivi filmiklubi 16 mm filmide ja eraisikute 8 mm filmide digimine.

Fonoteek täienes ühe koroonateemalise intervjuuga.

Kokku oli 2021. aastal ERMi videokogus 1616, filmikogus 324 ja fonoteegis 630 salvestist.

Traditsiooniliste töövõtete dokumenteerimine. Ühepuulootsiku valmistamiseks kasutatava haavapalgi koorimine. Foto Arp Karm, ERM Fk 3079:47

Konserveerimisosakond: 2021

Säilitustegevus

Säilitustegevuses jälgiti kliimatingimusi uue maja näitusesaalides, hoidlates, Raadi hoidlates ja Heimtalis. Raadi hoidlates, kus kliimaseadmed puuduvad, reguleeriti viies hoidlas kliimat jaanipäevast septembri keskpaigani teisaldatavate õhukuivatitega. Samuti jälgiti ja hooldati näitusevitriinide minikliimaseadmeid ning pidevalt hooldati esemeid näitustel. Esemed kontrolliti enne ja pärast näitust, vajadusel need konserveeriti, valmistati vajalikud toetus- ja kinnitusmaterjalid. Jätkati plastikesemete seisundi-uuringutega. Kord kuus puhastati hoidla põrandad ja hoiustussüsteemid. Raadi hoidlate suurpuhastus toimus kord aastas.

Museaalide säilitustööna kontrolliti ja puhastati õllekannud ja vööd. Koos vööde ülevaatusega signeeriti uuesti tuhmvate numbritega kirivööd, kontrolliti üle suured ja väikesed vaibakogu esemed, karbistati ja magasineeriti ümber põlled, lisaks mitmed muud kogud, mille kaitse ja pakendamise tegeleti. Aasta jooksul külmutati 93 ERMi kogude eset, lisaks Virumaa Muuseumide jt muuseumide digiteerimisprojekti käigus digimisele toodud esemeid.

2021. aasta alguses tõdeti, et uue putukahjurina on ERMi uues majas paberisoomukad (*Ctenolepisma longicaudatum*). Alustati seirega ning märtsis teostati koostöös RKASi ja Rentokiliga putukatõrjemürgiga pitsimine nendes ruumides, kus kahjureid oli märgatud. Seejärel paigaldati 102 liimpüünist hoidlatesse ja veel mõnda ruumi ning püüniseid kontrolliti regulaarselt. Seire liimpüüniste ja tõrje mürgigeeliga jätkub.

Konserveerimistööd

2021. aastal korrastati ja konserveeriti 10 300 museaali, sh tulme. Suure numbri taga on paarilehelised korrespondentide vastused, mis valmistati ette digiteerimiseks (8945 museaali kokku 60-s köites). Lõpetati kunsti-kogu paberalusel tööde konserveerimine ja ümbristamine, parandati 275 raamatukogu raamatut, korrastati ja pakendati 345 fotonegatiivi ning valmistati digimiseks ette 95 filmilinti ja 49 tasafilmi. Alustati hõbedakogus vitssõlgede puhastamise ja ümberpakendamise tegelemisega. Puidukonservaatorid tegelesid peamiselt 2023. aastal valmiva toolinäituse esemete ja trükise ettevalmistamisega.

Muinsuskaitseameti kultuuripärandi valdkonna arendustegevuse toetust saadi 201 PM Ak suureformaadilise plaani digiteerimiseks, mille käigus valmistati plaanid digimiseks ette, paigutati arhiivipüsivatesse karpidesse ning telliti digimistöö Rahvusarhiivi A0 skänneri all. Digimiseks valmistati ette ka väikesemad PM Ak plaanid ning ERMi arhiivimaterjali (KV).

Tellimustööna konserveeriti kolm eset, neist kõige suurem ja ajamahukam oli Tartu Linnamuuseumi Münnichi sarkofaagi konserveerimine, konservaatorid Karl-Erik Hiimaa ja Egle Mikko. Töö nomineeriti muuseumide aastaauhinnale konserveerimistöö kategoorias.

14.–18. juuni osalesid Mariliis Vaks, Eva Reinberk, Silli Peedosk ja Eve Keedus Narvas Muinsuskaitseameti korraldatud Narva-Jõesuu ikoonide päästetalgutel. Osalenud muuseumid ja kõrgkoolid pälvisid Muinsuskaitseameti aastapremia hea koostööpartneri kategoorias.

Juhendamine ja esinemised

Jätkus koostöö Eesti kõrgkoolidega konserveerimissuuna tudengite praktikate ja lõputööde juhendamise ja õppekõlastuste korraldamisel. Traditsiooniliselt käisid Pallase ja Eesti Kunstiakadeemia tudengid ERMis, tutvuti hoiustamistingimuste ja konserveerimisosakonna tööga. Praktikal käis osakonnas aasta jooksul 10 tudengit.

Karoliine Bürkland luges plastmassi konserveerimise loenguid Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse eriala tudengitele, Eve Keedus rääkis materjaliuuringute alustest Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia tudengitele ning Silli Peedosk pidas

Pallase tudengitele loenguid nahkesemete konserveerimisest, nahatöö materjalidest ja tehnikatest. Indrek Tirrul luges Pallase tudengitele loengut „Elamuisustuse moderniseerimine“.

Lisaks juhendas Roland Suits väikekandle valmistamise ning Indrek Tirrul vana mööbli hooldamise õpituba.

Pädevuse tõstmiseks, teadmiste täiendamiseks ja erialaseks suhtlemiseks osalesid osakonna töötajad 20 seminaril, koolitusel või konverentsil, millest 17 toimus veebis. Balti konservatorite triennaalil Vilniuses oldi esindatud kolme posterettekandega. ERMi ajaveebi konserveerimise rubriiki kirjutati viis lugu.

Töölaud Münnichi sarkofaagi konserveerimisel. Foto Egle Mikko, ERM Fk

Näitused: 2021

2021. aastal toimus ERMis 34 näitust (koos püsinäitustega), sh 3 vahetuvat näitust ERMi Heimtali filiaalis ja valmis 4 uut virtuaalnäitust ERMi kodulehel.

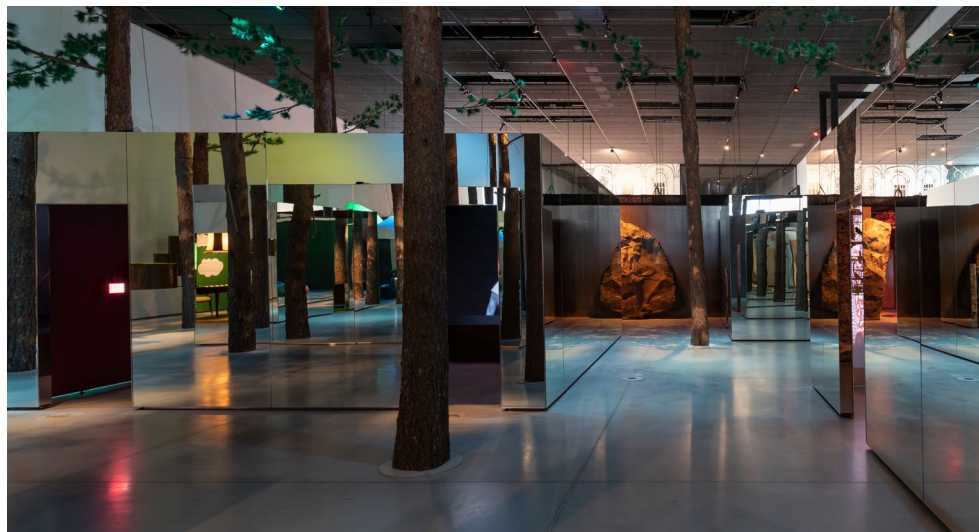
Näituste programmis oli kõige olulisemal kohal muinasjutunäitus „Elas kord...“, mille sügise sulgemise järel algas selle ettevalmistamine rahvusvaheliseks rändnäituseks.

Galeriis toetas VII soome-ugri maailmakongressi toimumist näitus „Rahvas – see tähendab inimesi“, mille kõrval toimus veel rida väiksemaid hõimurahvaid käsitlevaid näitusi nii majas kui rändversioonidena teistes Eestimaa paikades: „Hõimude hällimail. Rein Marani fotod“, „Kiviaja graafika. Loit Jõekalda kaljujoonised“; teaduskoostöö rändnäitus „Ajanihe“ 13 Mulgimaa kohas toetamaks soome-ugri kultuuripealinna programmi Abja-Paluojaal koostöös Mulgi Kultuuri Instituudiga; rändnäitus „Soome-ugri ja samojeedi rahvad“ Heimtali filiaalis ja rahvusvahelisel teaduskonverentsil Ugala teatris koostöös TÜ Viljandi kultuuriakadeemiaga. Tugev koostöö oli sel aastal Tartu Ülikooli kõrval kunstikool Pallasega, Eesti Kunstiakadeemia, Tartu kunstikooli, Eesti Maaülikooli ja Tallinna Ülikooliga.

Galeriis avati 2021. aasta lõpus põhjalik ülevaatenäitus Miljard Kilgi loomingust. Esitatud 50 maalist enamik pärines erakogudest.

Alates veebruarist kuni aasta lõpuni oli püsinäitus „Kohtumised“ avatud tasuta. Näitus täienes Riigikohtu juubeli ja Eesti Põhiseaduse 100. aastapäevale pühendatud teemavitriniiga „Kohtukull ja „säädused““ ning rikastas Eesti oluliste institutsioonide ajaloo tutvustamise võimalusi muuseumihariduses. Näitusel „Rahvas ja riik“ püüdsid vahetuva lipu vitriinis publiku tähelepanu Elva Ronijate Ühingu lipp ja tuletõrjajate esemed ERMi kogudest.

Rahvusvahelise koostöösuna headeks näideteks sai Poola Suursaatkonna abil ERMi toodud näitus „Robotite muinasjutud“ ja Goethe Instituudi rahvusvahelist tähelepanu tõmmanud digitaalne kunstiprojekt „Silva“, mille valmimisele aitasid kaasa Eesti Maaülikool ja Metsa- ja Maastikuehituse Instituut Järvseljal. Keskkonnateemad olid esil ka osalussaali Tartu Jaan Poska Gümnaasium õpilaste näitusel osalussaalis.

Vaade muinasjutunäitusele „Elas kord...“. Foto Arp Karm, ERM Fk

Näitused: 2021

Püsinäitused

- alates 1.10.2016 Eesti kultuuriloo püsinäitus „Kohtumised“
- alates 1.10.2016 Soome-ugri püsinäitus „Uurali kaja“

Vahetuvate näituste saal

- Avatud kuni 31.10.2021 muinasjutunäitus „Elas kord...“. Kujundaja, kontseptsioon ja sisukuraatorid: Katrin Sipelgas, Risto Järv (Eesti Kirjandusmuuseum), Ülo Valk (Tartu Ülikool), Jaak Kilmi, Janeli Jallai; loomegrupp: kirjanik Andrus Kivirähk, animaator Priit Tender, ajaloolane David Vseviov

Galerii

- 19.09.2019–5.04.2021 „Rahvas – see tähendab inimesi“. Kuraator Indrek Jääts, kujundajad Emma Eensalu, Reet Mark, koostöös Venemaa Etnograafiamuuseumiga. *Eesti Kultuurkapitali tunnustuspreemia*
- 26.11–8.05.2022 „Miljard Kilk“. Kuraator Reet Mark, kujundus Emma Eensalu

Vaade näitusele „Miljard Kilk“. Foto Arp Karm, ERM Fk

Näitused: 2021

Osalusaal: Tee ise näitus

- 7.08.2020–30.01 „Meie argipäeva viiduspepidamise aeg. Muhu sukad“. Kuraatorid Anu Pink, Anu Kabur, Anneli Kenk, Heli Kiverik, koostöös Kudujate Koopiaklubiga. *Eesti Kultuurkapitali Aastapreemia*.
- 12.02–15.07 Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste näitus „Tõttamise tagajärjed. Näitus kiirmoe kahjulikest mõjudest“, kuraator Ere Kama. Töögrupp: Eliise Raudmets, Astrid Uus, Kaisa Meentalo, Kristin Tõnisson, Mette-Marit Poltan, Ronja Jõgi, Saskia Kolberg, Martin Kont, juhendajad Mari Roostik, Liina Sauk, koostöös MTÜ Uuskasutuskeskus, Reet Aus, Jaak Kilmi, Kristiina Martin, Põhjamaade Ministrite Nõukogu
- 21.07–3.10 „Meie kodune nõiakööök“. Kuraator Helena-Reet Ennet, Estella Elisheva, Ivanka Shoshana
- 3.11.2021–21.01.2022 „Kaasav elu“ Kuraatorid Tiia Artla (Tallinna Ülikool), Jana Kadastik (Tallinna Ülikool), kujundaja Piret Räni. Koostöös Eesti Pimedate Liit, Eesti Pimedate Raamatukogu, Liikva Päikesekodu, Eesti Kunstiakadeemia, Tartu Ülikool, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, G. Otsa nim Tallinna Muusikakool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Tehnikakõrgkool, Tallinna Ülikool, Tallinna Heleni Kool, Tartu Emajõe Kool, Porkuni Kool, Tallinna Tondi Kool, Tallinna 21. keskkool, Väana Kool, Hiiumaa vabakool, Sadama Koor, Piret Räni, Daniel Kotsjuba, Malle Lüll, Aron Lips, Liana Vihm

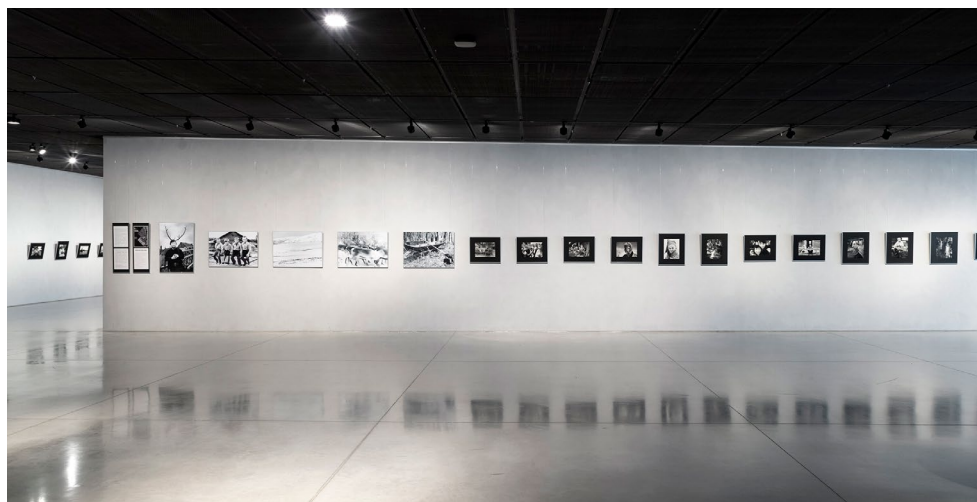
Vaade Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi õpilaste näitusele „Tõttamise tagajärjed. Näitus kiirmoe kahjulikest mõjudest“. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Näitused: 2021

Mujal ERMis

VIII soome-ugri maailmakongressi erinäitused:

- 12.05–1.08 A-fuajees „Kiviaja graafika. Karjala, Koola poolsaare ja Altafjordi kaljujooniste koopiad Loit Jöekalda koostus“
- 18.05–31.08 B-fuajees „Höimude hällimail“. Filmi- ja loodusemees Rein Marani fotod. Kuraator Kristjan Raba, fotomapi kujundus Tuumik/Marje Eelma
- 16.06–4.11 Rahvakultuuri teabekeskuses „Naine“ Karolin Kruuse dokumentaalfoto AV projekt
- alates 1.10.2016 A-fuajees püsinäitus „ERMi lugu“. Kuraatorid Lauri Vahtre, Kristjan Raba, Piret Öunapuu, kujundaja Jane Liiv
- 27.10.2020–10.01.2021 Filmisaalis „Varjatud võitlus. KAPO 100“. Kujundus Velvet
- 4.11.2020–5.02.2021 B-fuajees „Minevikust tulevikku: 55 aastat nahakunstiõpet Tartus“. Kuraatorid Ruth Maantoa, Rene Haljasmäe, kujundus Kõrgem Kunstikool Pallas
- 22.01–28.02 A-fuajees „Made in Saaremaa“ Erika ja Tanel Pedaku kaasaegsed viltvaibad
- 3.02–30.05 Filmisaalis rändnäitus Eesti Disaini Auhinnad
- 1.03–9.05 A-fuajees arhitektuurifoto näitus „Global Greening“, koostöös Iiri Suursaatkonnaga Eestis.
- 5.03–5.05 Kohvikus Margus Meinarti maalinäitus „Olematu linn“
- 18.05–30.06 Raamatukogus köitekunstinäitus Scripta manent VI „Forestonia. Estwald. Mine Metsa!“
- 4.06–4.07 A-fuajees Jaanus Ermanni siidiikoonid
- 8.06–8.08 Laste ERMis „Robotite muinasjutud. Stanislaw Lem 100“, koostöös Poola Suursaatkonnaga Eestis
- 3.10–28.11 B-fuajees „Naiste mood. Meeste jutud. Koos“ Sankt-Peterburi kunstnik Vladimir Zolotuhhini graafika
- 15.10–3.12 360° ruumiinstallatsioon „Silva“, koostöös Goethe Instituudi, Eesti Maaülikooli ja Metsa- ja Maastikuehituse Instituudiga
- 31.10–5.12 A-fuajees „Vene ART Eestis“, koostöös Vene Kunstnike Ühendusega Eestis
- 3.12.2021–27.02.2022 B-fuajees „TK 70. Tartu Kunstikooli vilistlaste maalid ja skulptuurid“, kuraator Kalli Kalde

Vaade näitusele B-fuajees „Höimude hällimail“. Filmi- ja loodusemehe Rein Marani fotod. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Näitused: 2021

Heimtali muuseum

- Püsinäitus „Põlvest põlve elutarkus“. Kuraatorid Anu Raud, Anna Liisa Regensperger, Merle Puusepp, kujundaja Taimi Soo
- 2.03–19.06 Pallase tekstiilitudengite koopiapraktika näitus „Avastusretked tekstiilipärandi varasalve“, juhendajad Aet Ollisaar, Anu Raud
- Heimtali rahvamajas „Soome-ugri ja samojeedi rahvad“, Soome-ugri kultuuri-pealinna kultuuriprogramm
- 25.–30.08 „Mustrikirik“ installatsioonid. Etnograaf Igor Tõnuristile pühendatud moodsad valgus- ja mustriinstallatsioonid. Eesti Kunstiakadeemia tudengite praktikatööd, juhendaja Piret Pupart

Avatud hoidla

- „Postiljoni oodates“ postiajaloo kogude väljapanek, koostajad Eve Aab, Helve Schasmin, Reigo Lokk

ERMi näitused Eestis

- „Ajanihe: udmurdi noorte palvused 1993/2017“, kuraatorid Nikolai Anisimov, Svetlana Karm, Eva Toulouze, kujundus Jane Liiv. 13 Lõuna-Eesti raa-

matukogus, kultuurikeskuses ja muuseumis. Koostöös soome-ugri kultuuri-pealinna programmiga

- „Eesti lipu lugu“, kuraator Kristjan Raba, Tiit Pruuli, kujundus Endla Toots. 7.09–30.09 Eesti Lipu Muuseumis Otepää pastoraadis
- „Kirjad ja mustrid“, kuraator Kristjan Raba, kujundaja Jane Liiv, Kihnu muuseumis

Virtuaalnäitused ERMi kodulehe veebinäituste galeriis

- „Igal linnul oma lugu“ Eesti Ornitoloogia Ühing 100 pühendatud. Meeskond Eve Aab, Reigo Lokk, Merike Tamm, Vladimir Taiger, Aleksei Turovski, Mattias Turovski, Janno Poopuu, Elmo Viigipuu, Arp Karm
- „Oma riik, oma mark“ 7. osa. Meeskond Eve Aab, Reigo Lokk, Ants Linnard
- „Postmarke ERMi kogust“. Meeskond Eve Aab, Indrek Ilves, Arp Karm, Karin Kastehein, Platvorm
- „Erilised margid“. Meeskond Eve Aab, Indrek Ilves, Reigo Lokk, Jaanus Järs, Arp Karm, Karin Kastehein

Koostöös Poola Suursaatkonnaga eksponeeriti laste ERMis näitust „Robotite muinasjutud. Stanislaw Lem 100“, toimus ka robotite päev. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Väljaanded: 2021

Aastaraamat

Soome-ugri välitööd ja muuseumikogud: sissevaateid uurimislukku. Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat 63/1 (veebiväljaanne). ISBN 978-9949-548-80-4 (pdf). Koostajad Svetlana Karm, Piret Koosa; toimetajad Tuuli Kaalep, Ivi Tammaru, Karin Kastehein. Kujundus Margus Tamm, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Anu Ansu, Arp Karm. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Artiklid:

- Piret Koosa, Svetlana Karm. Soome-ugri välitööd ja muuseumikogud: sissevaateid uurimislukku
- Art Leete, Piret Koosa. Metafoorid, millega me töötame: kogumismetoodika kajastused Eesti Rahva Muuseumi soome-ugri ekspeditsioonipäevikutes aastatel 1975–1989
- Indrek Jääts, Svetlana Karm. Aleksei Petersoni rollist vepslaste ja udmurtide rahvuslikus taassünnis (1985–1991)
- Valery Sharapov. Sürja traditsioon Põhja-Venemaa ja Siberi käsitööstuses ja rahvakunstis

Ülevaated:

- Eesti Rahva Muuseum 2019

Soome-ugri välitööd ja muuseumikogud: sissevaateid uurimislukku. Eesti Rahva Muuseumi aastaraamat 63/2 (veebiväljaanne). ISBN 978-9949-548-80-4 (pdf). Koostajad Svetlana Karm, Piret Koosa; toimetajad Tuuli Kaalep, Ivi Tammaru, Karin Kastehein. Kujundus Margus Tamm, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Anu Ansu, Arp Karm. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

Artiklid:

- Piret Koosa, Svetlana Karm. Järjepidevus ja muutuvad vaatenurgad soome-ugri uuringutes
- Marika Alver. Eesti Kunstiakadeemia 40 soome-ugri ekspeditsiooni (1978–2017): sisemine järjepidevus ja paradigmuuutused
- Piret Koosa. Välitöökogemuse kehaliste ja emotsionaalsete aspektide peegeldus-

test soome-ugri ekspeditsioonipäevikutes

- Vladimir Lipin, Art Leete. Elatusalade muutused Komimaa maapiirkondades 1990. aastatel
- Agnes Kerezsi. Soome-ugri sugulaste järgedes mööda Venemaad
- Ildikó Lehtinen. Välitöödest uurimuseks. Soome-ugri rahvaste kultuuride etnoloogilisest uurimisest Soomes
- Andrei Golovnjov. Põhjala uus etnograafia
- Svetlana Bandura, Svetlana Karm. Igas tares elas jahimees... Jahitraditsiooni visualiseerimine muuseumiruumis

Ülevaated:

- Eesti Rahva Muuseum 2020

Ajakirjad

Journal of Ethnology and Folkloristics; Vol. 15, No. 1. ISSN 1736-6518 (print), ISSN 2228-0987 (online). Peatoimetaja Art Leete, toimetus Risto Järv, Indrek Jääts, Pille Runnel, Ülo Valk, Taive Särg, Ülo Valk, Ergo-Hart Västrik; keeleteimetaja Daniel E. Allen; tegevtoimetaja Helen Kästik; kujundus Roosmari Kurvits, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Arp Karm. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ning Tartu Ülikooli etnoloogia osakond

Artiklid:

- Art Leete. Editorial Impressions: Ethnography and Metaphors
- Kirsti Jamieson, Marta Discepoli, Ella Leith. The Deaf Heritage Collective: Collaboration with Critical Intent
- Alina Oleksandrivna Oprelianska. The Sealed Grave and Burial Rituals in the Context of Revenants in Ukrainian Belief
- Imomotimi Armstrong. Of Barrenness and Witchcraft: The Songs of the Legi Women's Association
- Kikee Doma Bhutia. Death by Poisoning: Cautionary Narratives and Inter-Ethnic Accusations in Contemporary Sikkim

- Baburam Saikia. *Marginalisation, Revolt and Adaptation: On Changing the Mayamara Tradition*
- Ignasi Ribó, Sitthichok Samachitloed, Prapawarin Noopan, Chanakan Satrakom, Papawarin Kotchamit. "Kox Kwai Kauw Kox Kwai": Ecopoetic Symbolisation in Pgaz K'Nyau Oral Poetry
- Magfirah Thayyib. *The Ecological Insight of the Bunga' Lalang Rice Farming Tradition in Luwu Society, South Sulawesi, Indonesia*
- Aglaia Starostina. *The Prince's Wings: Possible Origin of the Tale Type and Its Early Chinese Variants*
- Ülevaated
- Emelie Höglund. *Disarmed by Drama Methodology*
- Marju Kõivupuu. *Till Death Do Us Part: American Ethnic Cemeteries as Borders Uncrossed*
- Reeli Torn-Leesik. *Review Language in Louisiana: Community and Culture*

Journal of Ethnology and Folkloristics; Vol. 15, No. 2: Anthropology of New Age Culture in Post-Soviet Russia ISSN 1736-6518 (print), ISSN 2228-0987 (online). Peatoimetaja Art Leete, toimetus Toomas Gross, Maarja Kaaristo, Pille Runnel, Taive Särg; keeetoimetaja Daniel E. Allen; tegevtoimetaja Helen Kästik; kujundus Roosmari Kurvits, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Arp Karm. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ning Tartu Ülikooli etnoloogia osakond.

Artiklid:

- Elliott Oring. *Inspirational Insights. To Explain Tradition.*
- Alexander Panchenko. *Ancient Wisdom, Stigmatised Knowledge, and Sacred Landscapes: Ontologies and Epistemologies of New Age Culture in Post-Soviet Russia*
- Julia Andreeva. *Traditions and the Imagined Past in Russian Anastasian Intentional Communities*

- Julia Senina. *The Siberian Village of Okunevo as a Place of Power and Its Sacred Landscape*
- Andrei Tiukhtiaev. *Alternative Archaeology and New Age Traditionalism in Contemporary Russia*
- Sergei Shtyrkov. *Ossetian Ritual Feasts and Transpersonal Experience: Re-description of a Religion as a Religious Practice*
- Heidi Henriikka Mäkelä. *Digesting the Finnish Nature and Past: Food, Pastness, and the Naturalness of the National in the Wiki-Inventory for Living Heritage*
- Anu Kannike, Ester Bardone. *Negotiating Food Heritage Interpretations: Experiences of a Project at the Estonian National Museum*
- Maili Pilt. "You Have No Story, Yet!" *The Role of the Online Community in Shaping Women's 'My Stories' about the Journey to Motherhood*
- Jelena Korolova, Oksana Kovzele, Ilze Kacane, Maija Grizane. *Transformations of Old Believer Wedding Rites in Latvia: The Case of Latgale*
- Tiiu Jaago, Tiina Sepp. *Journey in a Life Story and Pilgrimage: Exploring the Connection between Humans and Place in a First-Person Narrative*
- Lona Päll. *The Role of Place-lore in Environmental Conflict Discourse: The Case of Paluküla Sacred Hill in Estonia*
- Eva Toulouze, Laur Vallikivi. "We Cannot Pray without Kumyshka": *Alcohol in Udmurt Ritual Life*

Ülevaated:

- Liivo Niglas. *I'm a Recorder: Interview with Asen Balikci*
- Kaisa Langer. *Folklore in Baltic History: Resistance and Resurgence*
- Irina Paert. *Orthodox Revivalism in Russia: Driving Forces and Moral Quests*
- Kikee Doma Bhutia. *Landscape, Ritual, and Identity among the Hyolmo of Nepal: Vitality of Indigenous Religions*

Albumid, kataloogid, kogumikud

Hõimude hällimail. ISBN 978-9949-548-85-9. Autor Rein Maran; toimetajad Kristjan Raba, Tuuli Kaalep; kujundus Marje Eelma, Tuumik. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Rein Maran.

Полевые заметки музейного этнографа. ISBN 978-9949-548-87-3 (pdf). Autor Serafima Lebedeva, toimetaja Svetlana Karm, keel ja korrektuur Natalja Pyllu, Tuuli Kaalep; kujundus Sergei Sidorov, fototööd Arp Karm. Väljaandjad Eesti Rahva Muuseum, Serafima Lebedeva.

Maack Amuuril. Ühe ekspeditsiooni lugu. ISBN 978-9949-548-88-0. Autor Indrek Jääts, toimetaja Kristel Rattus, keel ja korrektuur Tuuli Kaalep, kujundus Mart Kivisild. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum.

Soome-ugri välitööd ja muuseumikogud: sissevaateid uurimislukku. ISBN 978-9949-548-80-4 (pdf). Koostajad Svetlana Karm, Piret Koosa; toimetajad Tuuli Kaalep, Ivi Tammaru, Karin Kastehein. Kujundus Margus Tamm, küljendus Tuuli Kaalep, fototööd Anu Ansu, Arp Karm. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum

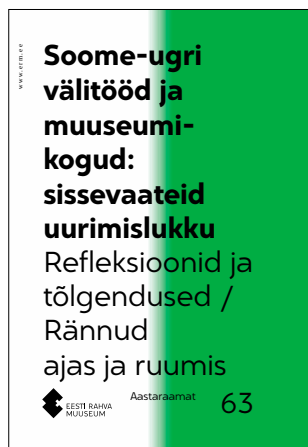
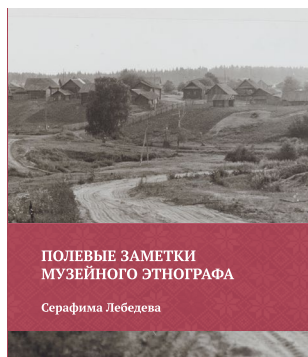
Käsiraamatud ja õppematerjalid

Rahvarõivaste valmistamise juhend. Hargla naine. ISBN 978-9949-548-86-6. Autor Jana Hallop, Maie Kalbus; koostaja Ellen Värv, toimetaja Age Raudsepp, Ivi Tammaru. Kujundus ja küljendus Merike Tamm, fotod Anu Ansu. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum.

Rahvarõivaste valmistamise juhend. Pastlad. ISBN 978-9949-548-89-7. Koostaja Reet Piiri, Inna Raud, toimetaja Karin Kastehein, kujundus ja küljendus Merike Tamm, fotod Anu Ansu, Berta Jänes. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum.

Teesid ja teatmikud

Muuseum ootab Sinu lugu! Koostaja Agnes Aljas, toimetaja Ivi Tammaru; küljendus Merike Tamm, Ivi Tammaru. Väljaandja Eesti Rahva Muuseum.

Programm: 2021

2021. aasta kultuuriprogrammile ja -produksioonile vajutas tugeva pitseri endiselt koroono. Aasta alguses jätkusid piirangud ruumi täituvuse ning koos viibivate inimeste arvu kohta. Mida suve poole, seda vähem oli uusi koroonasse nakatunuid ning koos sellega leevenesid ka piirangud. Kuid eelnenud kogemus oli sündmuste korraldajad teinud ettevaatlikuks ning otsiti siseruumidele alternatiivseid kohti ja võimalusi nii seminaride, koolituste kui ka koosolekute korraldamiseks.

Kultuuriprogramm

ERMi saalides sai aasta jooksul vaadata 55 teatrietendust, kuulata 65 kontserti, samuti korraldati 95 seminari, 27 konverentsi, 33 vastuvõttu ning linastus 5 filmi. Toimus 3 regilaulutuba ja koos hariduskeskusega korraldati 3 perepäeva.

Üheks 2021. aasta tähtsündmuseks kujunes VIII soome-ugri rahvaste maailmakongress, mis toimus ERMis 16.–18. juunil ja kus

osales delegaate ning vaatlejaid nii soome-ugri aladelt kui teistest riikidest. Kongressi teemaks oli „Kultuurimaastikud – keel ja meel“ ja teemarühmades käsitleti lisaks keele säilitamisele, edasiandmisele ja kakskeelsuse probleemidele ka kliimamuutuste mõju soome-ugri rahvastele ning kultuuriinnovatsioonide küsimusi. Veel oli üheks oluliseks teemavaldkonnaks maailmakongressil traditsiooniliste ja uute meediakanalite kasutamine ning kaasaegsete keeletehnoloogiate rakendamine soome-ugri rahvaste teabetöös. Oktoobrikuu kolmandal nädalavahetusel tähistati ERMis traditsioonilist hõimupäeva hoogsa pärimusmuusika kontserdiga soome-ugri rahvaste muusikast ja põneva filmiprogrammiga.

2021. aasta jaanuaris algas ERMis uus sari „ERM tantsib“, mis oli ERMi ja rahvatantsuansambli „Tarbatu“ koostöö ning tõi ERMi silla-alale kaheksal pühapäeval rahvatantsijaid Tartust ja Tartumaalt. Tantsusarja jooksul räägiti ja näidati tuntud rahvatantse ning pealtvaatajad said proovile panna ka oma tantsuoskuse.

Juunis toimus ERMis VIII soome-ugri rahvaste maailmakongress. Foto Arp Karm, ERM Fk

Programm: 2021

Kontserdid

Eesti Rahva Muuseumi erinevad saalid on jätkuvalt kontserdikorraldajate meelispaikaks. ERMi lavadel esinesid Hedvig Hanson, Lauri Saatpalu, Jaan Tätte, Mari Jürjens, Rita Ray, Paul Neitsov, Bonzo, Vaiko Eplik, Jarek Kasar ja paljud teised. Oleg Pissarenko eestvedamisel toimus mitmeid jazzmuusika kontserte ning sügisene IdeeJazzi festival, kus astusid üles artistid Saksamaalt, Taanist, Ungarist, Venemaalt, Šveitsist ja Eestist. Traditsiooniliselt toimusid Tartu linna aukodanike austamisõhtu aasta alguses ning ERMi tähistas vabariigi sünnipäeva kontserdiga, mille tarbeks toodi A-osa sillale lausa orel.

Tartu linna päeval 29. juunil toimus ERMi teatrisaalis suur ooperisümbioos, kus sai näha Taavi Tõnissoni ja Anti Kobini omamoodi nägemust Giuseppe Verdi ooperist „La Traviata“.

Augustis toimus ERMi suvelaval Mari Jürjensi, Mari Kalkuni ja VHK keelpilli-orkestri kontsert ning taasiseseisvumise päeval, 20. augustil peeti ERMis kontsertpidupäeva, mida kandis üle ka ERR. Esinesid Tartu Ülikooli Kammerkoor dirigent Triin Kochi juhatusel ja orkester Estraadi-raadio ning solistid Toomas Lunge, Jaan Elgula, InBoil, Jaan Sööt, Bonzo, Lauri Öunapuu, Priit Strandberg, Nele-Liis Vaiksoo. Päev lõppes Trad Attacki kontserdi ja tant-supeoga.

Eesti Rahva Muuseum on endiselt lemmikkohaks puhkpilliorkestritele ja laulukooridele. Aasta alguses toimus 4 puhkpillikontserti ja 3 koorikontserti ning suve lõpetas puhkpillifestival „Mürtsub pill“.

Raadi pargis toimus juuli lõpus traditsiooniks saanud festival „Punk & Rock“. Tavapärase aastalõpukontserdi korraldas ERMi silla-alal ansambel „Terminaator“.

Augustis toimus ERMi suvelaval ainulaadne kontsert, kus esimest korda koos astusid üles Mari Jürjens, Mari Kalkun ja VHK keelpilliorkester, millega tähistati taasiseseisvumise 30. aastapäeva. Foto Anu Ansu, ERM Fk

Teater

Jakob Hurda saali ja teatrisaali külastasid Rakvere teater, Vaba Lava, RAAAM ning paljud teised teatrid ja teatriprojektid.

Üle mitme aasta toodi teatrisaalis välja spetsiaalselt sellele lavale loodud etendus „Grünbergi sinine“. Etendust mängiti meie majas 10 korda.

Teatrisõbrad said ERMi teatrisaalis ja Jakob Hurda saalis vaadata 55 etendust: „Kapten Mihkel“, „Tabamata ime“, „Mul on nõbu“, „Kaks garaaži“, „Minu Georg Ots“, „Tants“ ja mitmeid teisi. Koostöös Vaba Lava ja Eesti Rahva Muuseumiga etendus teatrisaalis „Keegi KGBst“.

Juba viiendat aastat saab ka ERMi maja osa Draama festivali fluidumist. Nädala jooksul toimus 13 etendust Jakob Hurda ja teatrisaalis ning silla-alale ehitati 250 kohaline *black box*.

Detsembris toimusid teatrisaalis jõulu-etendused lastele „Kuidas Prömm ja Nehh jõulud tegid“. Idee autorid olid Valgu Põhikooli 2011. aasta I klass, mille kirjutas näidendiks ja tõi lavale Kadi Haamer.

Loengusarjad

Jätkusid ERMi kolm loengusarja: ERMi hõimuklubi, ERMi teadusseminarid ning „Maailm ja rahvad“. Hõimuklubis astusid üles soome-ugri rahvaste esindajad – mokšerslaste peretraditsioonist rääkis Anna Venchakova; ungarlaste muusikast vestles Rein Sikk; liivlastest pidas loengu Patrick O'Rourke; ühte udmurdi kogukonda tutvustas Anatoli Matvejev; soome luulest kõneles Heidi Iivari koos muusikute Marge Loiki ja Villu Veskiga ning läänemeresoomlaste jõulukommetest vestlesid Madis Arukask, Miikul Pahomov Helsingi Ülikoolist ja Elvira Kalnina Riia Ülikooli Liivi instituudist. ERMi teadusseminaril esinesid Art Leete, Janika Oras, Madis Arukask, Kristiina Tambets, Jaanus Samma, Rasmus Kask, Pille Runnel ja Pille Pruulmann-Vengerfeldt. ERMi loengusarjas „Maailm ja rahvad“ astusid üles Aimar Ventsel, Aune Valk, Irina Külmoja, Indrek Park, David Ilmar Lepasaar Beecher ja Olga Skriptsenko-Salman. Lisaks korraldas Terje Anepaio 13. juunil küüditamise 80. aastapäeval meenutusürituse.

Suvel alustas pilootprojektina ERMi ja kesklinna vahel sõitev isejuhtiv muuseumibuss. Foto Arp Karm, ERM Fk

Välialad

ERMi viinaköök muutus vastavalt vajadusele ruumiks, kus toimusid kooriproovid, koolitustüklid, laste sünnipäevad ning kevadel lõpu- ja pulmapeod. Tavapäraseks on saanud juba ERMi välialal võistlused petangis ja kettagolfis ning orienteerumises. Viinaköögis ja välialal toimus taas elektroonilise muusika festival MAZE.

A-sissepääsu lähedale ehitati ka sel aastal ajutine suvelava, kus lisaks õhtustele kontsertidele toimus ka avalik koosolek, kus aktiivse debati käigus tutvustati Tartu linna üldplaneeringut.

Konverentsikorraldus

ERMi tehnilise meeskonna hea varustus, professionaalne suhtumine ja kvaliteetsed teenused tõid majja palju konverentse jm üritusi. Hurda saali ja selle esist ala kasutati stuudiona, kus salvestati ettekandeid, pöördumisi, vestlusi. ERMi ruumides filmiti tantsuvideoid, Antoniuse moeetenduse virtuaalset osa ning samuti reklaamklippe.

Hurda saal oli ülekannete tegemise ja vaatamise koht. Alates maikuust hakkasid taas toimuma hübriidkonverentsid. Suurematest 2021. aastal ERMis toimunud rahvusvahelistest konverentsidest tuleb ära mainida valgusfestivali TAVA 2021 konverents ning detsembri alguses rahvusvaheline sõja- ja katastroofimeditsiini konverents.

Juba traditsiooniliselt toimusid kogu maja hõlmavad „sTARTUp day“ ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja mess, koos näituste, töötubade ja satelliitkonverentsidega. Teist aastat järjest oli suursündmuseks Raadi pargi ja ERMi maja ümbruse hõivanud WRC ralli. Sündmust said jälgida rallisõbrad üle maailma ja see tõi rahvusvahelist tähelepanu ka Eesti Rahva Muuseumile.

ERMi silla-ala on saanud mitmele Tartu gümnaasiumile lõpuaktuse kohaks. Sügisest alates toimusid siin ka esimesed suuremad erialakonverentsid, kus osalejaid rohkem, kui Hurda saali oleks mahtunud. Dorpati konverentsikeskust pärast koroonapiiranguid enam ei avatud ning Tartus oli suur vajadus suurema konverentsisaali järele.

Detsembris toimus ERMis rahvusvaheline sõja- ja katastroofimeditsiini konverents, mis haaras ERMi sise- ja välialad. Tutvustati ka Eestis välja töötatud mobiilset välihaiglat. Foto Arp Karm, ERM Fk

Heimtali muuseum: 2021

2021. aastal said külastajad Heimtali muuseumis tutvuda nelja uue näitusega ning toimus 19 sündmust, millest erilisemad olid Viljandi kultuuriakadeemia moeetenduse „OmaMood“ fotosessioon ja filmivõtted, Pärnu filmifestivali eriprogramm ning meeskäsitöö aastale ja kohaliku puitmaterjali väärindamisele pühendatud konverents ja näituslaad.

Traditsiooniliselt jätkusid ka sel aastal kunstikõrgkoolide tudengite rahvakunsti-, joonistus- ja muuseumipraktikad. Eesti Kunstiakadeemia lähetas Heimtali muuseumisse sel korral rahvakunstipraktikale moe-, tekstiili- ja aksessuaaridisaini eriala tudengid, Kõrgem Kunstikool Pallas tekstiiliosakonna tudengid ning TÜ Viljandi Kultuuri-

akadeemia metallieriala tudengid sooritasid Heimtalis oma muuseumipraktika.

Toimus kaks Viljandimaa rahvarõivaste teemalist veebiloengut Viljandi rahvarõivakoolis osalejatele, loeng „Sissejuhatus rahvakunsti“ TÜ Viljandi kultuuriakadeemia tudengitele, fonditunnid „Heimtali muuseumi tekikogu“ ja „Kihnu, Muhu ja Setu pitsid ja tikandid“ Olustvere teenindus- ja maamajanduskooli kangakudumise ja tekstiilieriala õpilastele. Lisaks loengutele ja fonditundidele kasutasid mõlemate koolide õpilased ja tudengid muuseumi tekstiilikogu õppetöö eesmärgil korduvalt.

Muuseumikogusse lisandus aasta jooksul 11 uut museaali ning hoiustamisaktidega määrati asukoht 963 museaalile.

Kõrgema Kunstikooli Pallas praktikatööde hindamine jaanuaris. Foto Tiina Jürgen, ERM Fk

Müük: 2021

ERMi muuseumipoe nägu kujundas veebruaris avatud näitus „Värvide ilu. Eesti kuldaja kunst Enn Kunila kollektsioonist“. Näitusega koos jõudis poodi Eesti kunsti-klassika trükiste, toodete ja tarbesemete näol.

Detsembris toimus juba neljandat korda suur ERMi jõululaat, mida saime taas pärast aastast pausi korraldada. Kauplejaid oli kohale tulnud kõikjalt Eestist, sh Setumaalt, Narvast, Haapsalust ja saartelt. Müügil oli lai valik professionaalset Eesti käsitööd ja ehedat kodumaist toitu, päeva sisustasid mitmed esinejad ning välialal oli võimalik tutvust teha miniloomaaiaga.

Kuna kevadel olid nii muuseum kui ka muuseumipood suletud, oli oste võimalik sooritada e-poe kaudu. Keerulisemate

aegade kiuste soovisime toetada tublisid kodumaiseid tegijaid ja seega võis igal nädalal e-poes leida üllatushindu. Kohalikku toodangut tutvustasime ka sotsiaalmeedias. Eelmise aasta sügisel avatud muuseumipoe Instagrami kontot jälgis 2021. aasta lõpuks 600 inimest ja ettevõtet.

2021. aastal oli muuseumipoes 422 keh-tivat koostöölepingut, müüdi 16 956 toodet, neist enim müüdavad kaubad olid postkaardid, muuseumi pastapliiatsid, magnetid ja margid. Keskmiselt kulutas iga muuseumi-külastaja poes 3,40 eurot. Kalleim müüdüd toode olid ehtekunstnik Evar Riitsaare käsi-tööna valminud hõbedast kuhiksõlg. Kõige suurem käive oli muuseumipoes juulis ja augustis ehk kuudel, mil muuseumi külas-tas kõige rohkem inimesi.

Populaarne ERMi jõululaat võttis kogu maja ja õuealad kohalikku kaupa pakkuma. Foto Arp Karm

ERMi Sõprade Selts: 2021

Selts koordineeris vabatahtlikku tegevust ERMis, abilisi kaasati muuseumi igapäevatöösse alates kirjastustegevusest kuni sündmuskorralduseni ning seltsi liikmed tutvustasid ERMi nii Eestis kui välismaal. 2021. aastal kasvas Seltsi liikmete arv Eestis, Kanadas, Soomes, Austraalias, Venemaal ja Saksamaal kokku üle 1740, millest tegevliikmeid on üle 900.

Sündmused

Aasta üks suuremaid ettevõtmisi oli jätkuvalt osalemine koostöös Eesti Rahva Muuseumi ja Tartu Ülikooli semiootikutega (MTÜ Kirjandus Ekraanil) Integratsiooni Sihtasutuse korraldatud riigihankes „Eesti kultuuriruumi tutvustamine Eestis elavatele vähelõimunud täiskasvanud püsielanikele ja uussisserändajatele“, millest võttis osa arvukalt huvilisi. Alates 2018. aastast on ERM pakkunud eesti kultuuri tutvustavaid kursusi Eestisse hiljuti saabunud või siin pikemalt elanud teise kultuuritaustaga inimestele.

Juba mitmendat aastat jätkati folkloristi ja keeleteadlase Jakob Hurda ning etnoloogi Helmi Kurriku hauaplatside korrastamist Raadi surnuaias. Selts toetas Tartu linna poolt ette võetud Rudolf Kallase hauaplatsi korrastustöid ning osales Jaan Tõnissoni mälestusüritusel Raadil. 19. märtsil sai toimuda ka emakeelepäev, mida Selts on korraldanud muuseumis juba üle 10 aasta. Septembris jätkus seltsi koostöö kirjandusfestivaliga Prima Vista. 12. novembril aitas selts ERMi teadusosakonnal korraldada teadusseminari „Kirjasaatjatest ühisloomeni: kaasavate kogude olevik ja tulevik. ERMi kirjasaatjate võrk 90“.

Valmis sai ka seltsi aastaraamatu Lee 27. number. ERMis juunikuusse planeeritud soome-ugri rahvaste suurkogunemist arvestades oli Lee koostatud vastavast temaatikast lähtudes.

Jätkus koostöö Tartu Ülikooli ja teiste teadusasutustega. Infot vahetati Soome muuseumite ümber koondunud seltsidega, Londoni Eesti Seltsi, Tšehhi Eesti Klubi, Peterburi Eesti Seltsi, Mikkel'i Eesti Seltsi ja teiste kultuuriseltsidega nii Eestis kui välismaal.

Näitused

2021. aastal jätkas selts muuseumi foto- ja filmiprojekti „Ajanihe: udmurdi noorte palvel 1993/2017“ tutvustamist Ida-Virumaal.

Koostöös muuseumiga valmisid mitmed näitused ERMi raamatukogus. Aasta algul avanes „Aeg puidul ja paberil“ muuseumi kogudes leiduvatest kalendritest. Märtsis tutvustasime 2021. aastal J. F. Wiedemanni keeleauhinna pälvinud Jüri Viikbergi töid ja novembris oli näitus „Muuseum ootab sinu lugu. ERMi Kirjasaatjate Võrk 90“ pühendatud muuseumi truudele abilistele.

Seltsi auliikme ehtekunstniku ja graafiku Kärt Summataveti loomelaua näitus seltsi ruumis täienes neli korda ja kevadel alustas ta oma koroonajal sündinud joonistuste sarja tutvustamist. 2021. aasta juunis ERMis toimunud VIII soome-ugri rahvaste maailmakongressi ajal olid Kärt Summataveti tööd eksponeeritud seltsi ruumis ja veebis pealkirja all „Kahekõne: Mütoloogia ja tehisisintellekt“. Oktoobris toetas selts näituse avanemist Lauupeomuseumis.

Raadil

4.11.2016 sõlmitud koostöölepingus Eesti Rahva Muuseumiga on kirjas, kuidas ühisel jõul välja arendada ERMi väliala teemapargi rajatised, et luua eeldused pärimustega seotud elamusi pakkuva vaba aja veetmise paiga loomiseks. Selts on kogunud sihtots- tarbelisi annetusi teemapargi arendamiseks ning see tegi võimalikuks ka 2021. aastal toetada Raadi mõisa rajatava skulptuuri- pargi ehitusprojekti valmimist. Vabaõhualal üritusteks kohandatud viinaköögi hoones on valmimas aknanäitus, mille koostamisse ja rahastamisse on kaasatud ERMi sõbrad.

Eesti Kultuurkapitali toel sai võimalikuks tellida mälestustahvlid paika, kus 2014. ja 2019. aastal süüdati ERMi juures laulu- peotuli. 8. mail kogunesid seltsi liikmed va- baõhualale kevadistele koristustalgutele.

Koostöös Tartu linna, valla ja Kaitseliidu Tartu malevaga oli selts järjekordselt Tar- tu jaaniõhtu peakorraldaja, aga pandeemia tõttu see populaarne suurüritus toimuda ei saanud. Veebruaris toetasid seltsi vabataht- likud ERMi hariduskeskuse korraldatud vastlapäeva Raadil.

19. märtsil toimunud emakeelepäeval esines Ferdinand Johann Wiedemanni keeuehinna lau- reaat professor Jüri Viikberg. Otseülekanne toimus ERRi kultuuriportaalil ja ERMi YouTube'i kanalil. Foto Alar Madisson